СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 62. Джерзі Сити, Н. Дж., четвер, 1-го квітня 1943. No. 62. Jersey City, N. J., Thursday, April 1, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРОВАЛИВСЯ ПОДАТКОВИЙ ЗАКОНОПРОЄКТ РУМЛЯ

ВАШИНГТОН. — В палаті репрезентантів перепав 248 голосами проти 168 податковий плян Румля, що був так довго в осередку дебат і дискусій не тільки в конґресі, але й в цілому краю. Провал вважають демократичною перемогою, але сталося це наділі тому, що 23 републиканців голосували проти пляну Румля. Та були теж і демократи, що були за тим пляном. Ситуація тепер склалася така, що сам буджетовий комітет не знає, як тепер буде з іншими податковими плянами. Виглядає, що провалились усі пропозиції, що були за те, щоби платити податки в тім часі, як одержується заробітні платні, чи пенсії. Проти пляну Румля підносили, що він вийде на користь головно багатіям, а державна скарбниця готова втратити таким робом до 10 міліонів долярів. Прихильники пляну Румля кажуть, що вся та балачка це тільки „демаґоґія". Румль був за те, щоби поминути податок за 1942 рік, а платити податок за 1943 рік відразу з одержуваними платнями.

БУДЕ МОЖНА ПОДОРУЖУВАТИ БЕЗ ПЕРЕШКОД.

ВАШИНГТОН. — Між тими ріжними поголосками, що поширюють замішання в краю, знайшлася і та, що заповідає, що від 1. квітня наступить „пайкування подорожувань" автобусами чи залізницями. Джозеф Б. Істмен, директор оборонної транспортації, каже, що нічого такого не буде, та що ніхто над тим навіть не думав. Було тільки прохання уряду до цілого населення, щоб обмежувати себе в подорожуванню.

ПРЕЗИДЕНТ НАДІЄТЬСЯ ГОВОРИТИ З СТАЛІНОМ.

ВАШИНГТОН. — Британський міністер заграничних справ, Антоні Іден, відїхав по 16-дневнім побуті до Канади, а президент Рузвелт заявив ґазетярам, що обидва обговорили найважніші політичні проблеми у цілковитій згоді. При тому підкреслив, що те саме може сказати і про інші розмови, які він мав в представниками Обєднаних Держав. Всі вони, казав президент, є на 95% вдатними, що треба вважати знаменитим осягом. Та важне те, що президент заявив, що такі самі розмови як з Іденом будуть ведені далі з советським урядом. При тому президент зазначив, що він має надію отрінутись в часі таких розмов з Сталіном. Ще президент додав, що ціль тих розмов та, щоби, як тільки війна закінчиться, мати вже готові основи для обговорювання замирення світа.

ХАРЧЕВА МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ БУДЕ В КВІТНІ.

ВАШИНГТОН. — Дня 27. квітня зачнуться наради міжнародної конференції для повоєнних харчевих справ. Запрошено представників 38 держав. Конференція відбудеться в якомусь місті Злучених Держав.

БУДЕ ПОЛЕКША ФАРМЕРАМ ЩОДО РОБІТНИКІВ.

ВАШИНГТОН. — Щоби облекшити харчеве положення краю, президент Рузвелт, відбувши конференцію з новим Адміністратором Харчів, Честером С. Дейвисом, як і з секретарем хліборобства Викардом, заявив, що вже пороблено заходи, щоби відпущено з армії певні річники до робіт на фармах. Головно звернено увагу на молочарські фарми, що дістануть до яких 50,000 свіжих робітничих сил. Також армія звільнить для цивільного вжитку більшу скількість харчів у пушках, головно городовини й овочів.

ЦЕРКВА Й ЕКОНОМІЧНІ СПРАВИ.

НЮ ЙОРК. — В серії докладів на тему „Чи церква має займатись соціяльними, політичними й економічними проблемами" забрав голос в Тав Гол в Ню Йорку д-р Ралф В. Сокмен, методиський пастор, кажучи, що церква повинна реформувати не тільки душі, але теж і системи. Замало, казав він, вчити молодь у недільних школах пізнавати певні правди, а не боротись з тими системами, що ті ідеали нищать. Казав, що церква має не тільки „вести вівці, але теж і стерегти їх перед вовками".

БУДЕ ЗЛАГОДА З МАЙНЕРАМИ.

НЮ ЙОРК. — Джан Р. Стілмен, особистий представник президента Рузвелта для посередництва в спорі між майнерською юнією і власниками копалень, є того переконання, що страйку не буде, а спір буде полагоджений мирною дорогою.

НАТИСК НА НАЦІСТІВ У СПРАВІ ЖИДІВ.

ВАШИНГТОН. — На мітінґу в справі нещасного положення жидів під націстівською владою, сенатор Барклі і рабін д-р Вайс заявились за те, щоби був міжнародний натиск на Німеччину в справі облекшення долі жидів в Европі. Відповідний меморіял щодо цього вручено департаментови стейту з тим, щоби допустити поза квоту кілька тисяч жидів з Европи до Америки.

Советські Політичні Морди Ударом в Ідеали Демократії й Робітничу Єдність

НЮ ЙОРК. — Юнійне робітництво й поважне число визначних лібералів, в числі 2,500, зібрались у вівторок вечером в Мека Темпл, щоби запротестувати проти розстрілів Советами двох жидівсько-польських соціялістичних провідників: Генриха Ерліха і Віктора Адлера. Мейор Ля Ґвардія зазначив, що він є проти таких екзекуцій у всіх краях, включно з своїм рідним, завжди проти них протестував і тепер протестує, хоч перший, будучи конґресменом, вносив резолюцію в конґресі за визнання Советів Злученими Державами. Тепер протестує проти вчинку Советів, бо цей вчинок нарушує людські права. І то протестує, хоч тутешні комуністи натискали на нього, щоб він не протестував. Вилйем Ґрін, президент Американської Федерації Праці, заявив, що ми подивляємо героїчні діла народів і армії в Советах, але в той самий час не годимось з ріжними ділами уряду. А що ми в Америці маємо право критикувати свій уряд, то не можемо зрезиґнувати з права критикувати за несправеливість чужий уряд. Ґрін казав, що розстріляні Советами робітничі провідники були оборонцями демократії й робітничої солідарности, але були проти диктатур, якого кольору вони не булиб, включно з комуністичною диктатурою. І за те советський уряд їх знищив. Ґрін розповів про заходи в справі ратування страчених, а коли згадав за советського амбасадора Літвінова, то саля зачала ґудіти. Джеймс Б. Кері з Конґресу Промислових Орґанізацій клав головну увагу на те, що советський поступок розбиває робітничу єдність у світі, так, як і розбиває її Комуністичний Інтернаціонал через своїх аґентів. Усе те шкодить робітничій справі й воєнним змаганням Обєднаних Держав. Сенатор Мід, говорячи телефоном з Вашинґтону, підкреслив, що мусимо боротись з „силами темноти" і не можемо погодитись з терором у Советах, хоч Совети є нашим союзником. Конґресмен Вурґіс назвав у письмі розстріл згаданих робітничих провідників „політичним актом", а проф. Нібур заявив, що Росія ось тим страченням виявила, що в неї нема „демократтичної справедливости", за яку борються Обєднані Держави. Протестаційним зібранням проводив Дейвид Дубински, президент Інтернешенел Лейдіс Ґармент Юніон, що заатакував советський уряд незвичайно гостро за ці розстріли та за цинічну брехню, якої вони вжили, щоби ті розстріли оправдати, кажучи, що ті жиди і соціялісти були на услугах Гітлера.

ЗБОМБАРДОВАНО ЯПОНСЬКИЙ КОНТРТОРПЕДОВЕЦЬ

АЛІЯНТСЬКА КВАТИРА В АВСТРАЛІЇ.—Аліянтські летуни заатакували японський конвой з чотирьох контрторпедовців, з яких один знищили бомбовим ударом, а інші розігнали.

Чорчил Остерігає Перед Надоптимізмом

ЛОНДОН. — Подаючи в британськім парляменті вістку про великі бретійські перемоги в Тунісі, премієр Чорчил рівночасно остерігав британців перед занадто великим оптимізмом. Мовляв, перемоги великі, але перед аліянтами ще лежить величезне завдання й довга боротьба.

У тому самому тоні пише вся британська преса.

ЧУТКИ ПРО РЕВОЛЬТУ В ЛИТВІ

СТОКГОЛЬМ. — Сюди приходять вістки про поважний протинімецький рух у Литві. Мовляв, селяни й студенти почали патизанку проти німецької окупаційної влади. Литовці, кажуть, невдоволені з німецької політики на Литві. Партизанські ґрупи почали творитися, як лише російські війська підійшли ближче до литовської границі.

НІМЦІ ХВАЛЯТЬСЯ ПЕРЕМОГОЮ НАД ПАРТИЗАНАМИ В ХОРВАТІЇ

ЛОНДОН. — Німецька головна команда заявила в своїм комунікаті, що німецьким, італійським і хорватським військам удалося очистити з партизанів всю південну Хорватію. Німецький комунікат називає цих партизанів комуністичними, бо мовляв їх інспірувала советська Росія.

Римське радіо подало, що в боях проти партизанів згинув підчас перелету понад заняту ними територію покловник Францевіч, вожд „чорного леґіону".

З Югославії прийшли вісти, що підчас цеї зими німці вішали в Білгороді кожного дня по 100 до 200 сербів.

БРИТІЙСЬКА ПАРТІЯ ПРАЦІ ПРОТИ СОЮЗУ З КОМУНІСТИЧНОЮ ПАРТІЄЮ

ЛОНДОН. — У своїх відкликах на запрошення британської Комуністичної Партії злучитися з Партією Праці, органи Партії Праці заявляють, що вони не годяться на таку злуку, бо Комуністична Партія вкриває жерела своїх приходів; цим вони натякують, що Комуністична Партія бере свої фонди із заграниці.

ЦЯ НЕ МОЖЕ ВИГРАТИ.—Одна з Ромелевих 88-міліметрових гармат, що програла бій з передними відділами британської армії коло Ель Арусси, в Тунісі. Британські війська збираються затягнути цю гармату до ґараджу для направок.

БРИТІЙЦІ ЗАНЯЛИ ҐАБЕС І СФАКС

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Восьма британська армія під командою ґенерала Монтґомері, перейшовши лінію Марет, захопила Ґабес, важний порт у південному Тунісі, та оазу Ель Гама, на другій стороні 16 миль широкого проходу, котрим утікають війська ґенерала Ромеля на північ.

Рівночасно з тим донесенням прийшло друге, досі одначе офіціяльно ще не потверджене, що британські війська, висаджені з британської фльоти, заняли місто Сфакс, що лежить на північний схід від Ґабеса, саме на дорозі Ромеля. Дехто вважає це неможливим, бо порт Сфакс має всего 21 стіп глибини й не може допускати кораблів, що мають понад 1,000 тон містоти, але німецька новинкарська аґенція доносить з Ґібральтару, що британці приготовили на цю кампанію плоскодонні моторові човни, які їдуть парою шруб і можуть примістити по 300 до 400 вояків.

Відступаючому ворогови загрожує з боку американська армія, що наступає на схід з Ґафси, та французька армія, що оперує з бази в Уселтії. На найдальшій півночі спільні французько-британські сили поробили значні посунення вперед в напрямі Джебель Абіоду, наближаючися ще більше до Бізерти.

В своїх операціях проти відступаючого Ромеля британці захопили понад 8,000 бранців, а їх літаки постійно бють по відступаючім ворозі. Завдяки скороченню боєвих ліній Аліянти можуть концентрувати свій огонь.

КОЛЬОСАЛЬНИЙ РЕЙД НА БЕРЛІН.

ЛОНДОН. — Дві могутні фльоти британських і канадійських літаків доконали кольосального рейду на Берлін, другого на протязі трьох днів, а рівночасно збомбардували долину Рурщини з її копальнями вугля в околиці Бохума.

Рейд на Берлін був один з найбільших рейдів війни. Британський уряд називає його успішним, не дивлячися на те, що внаслідок злої погоди, головно холоду й мраки, британці мали великі втрати, бо аж 33 літаки. Британці припускають, що летничий майдан Темпельгоф під Берліном знищений.

Підчас коли рейд на Берлін почався в 1. годині вночі, днем британські бомбовики бомбардували Ейндговен, у Голяндії, де німці виставили великі радіові фабрики.

БРИТАНІЯ ОБМЕЖУЄ СВОБОДУ ПОДОРОЖУВАННЯ НА ПОБЕРЕЖА.

ЛОНДОН. — Міністерство домашнього безпеченства оповістило, що від 1. квітня буде обмежена свобода подорожування для приємности в більшу частину побережа Британії. Подекуди ці зарядження пригадують подібні обмеження в 1940. році, одначе є між ними й поважні різниці; підчас коли попередні зарядження мали на цілі забезпечити край перед можливістю інвазії, отже не допустити в прибережні округи пяти-колюмністів і втікачів, то нові зарядження мають на цілі приготовити інвазію Европу, отже закрити перед ворожим шпіонажом приготовання до виправи.

НАЦІСТИ КОНЦЕНТРУЮТЬ СИЛЬНІ УДАРИ НА ДОНЕЦЬ.

МОСКВА. — На донецькому фронті йдуть завзяті бої, бо німці сконцентрували там кольосальні сили й за всяку ціну пробують переправитися через Донець.

Червона армія далі наступає в напрямі до Смоленська, забираючи по дорозі укріплені ворожі позиції.

НІМЕЧЧИНА КОНЦЕНТРУЄ СИЛИ В ГРЕЦІЇ.

СМИРНА. — Німецька головна команда переносить великі німецькі й італійські сили на Крету, Скарпано й Родес, вважаючи їх зовнішними бастіонами своєї оборони Балкану.

Замітно, що рівночасно з тим, як на грецькі острови приходять італійські війська, італійське цивільне населення евакується.

ІТАЛІЙЦІ НАРІКАЮТЬ НА ВОЄННІ ВТРАТИ.

ЛОНДОН. — Один з італійських радіових коментаторів висказав жаль, що італійці поносять у цій війні такі кольосальні втрати. Аджеж вони, говорив Вальорі, взяли рекорд в утраті ґенералів, бо досі згинуло 14 ґенералів, два адмірали, один повітряний маршал й один повітряний бриґадир. З цього, говорив він, можемо мати поняття, як терплять прості вояки.

РОМЕЛЬ БУДЕ КОМАНДУВАТИ В ІТАЛІЇ?

БЕРН. — Советська ґазетна аґенція подає, що німецька військова команда повідомила Мусолінія, що вона бажає собі, аби Ромель був негайно іменованим командантом „південної оборонної округи Італії".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДАЛІ БОРОТЬБА ЗА УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ

Свого часу подана була в нашій ґазеті вістка про кольосальне оголошення в „Ню Йорк Таймсі", звернене проти статті лондонського „Таймсу" про британсько-російське зближення, а властиво за задержання для Польщі українських і білоруських земель. Це коштовне оголошення вийшло від зорґанізованих американських поляків, дарма що воно забирало слово в чисто европейській справі.

Було воно зрештою частиною багато ширшої акції американських поляків в користь задержання Польщею українських земель. Ще іншою аґендою цеї самої акції являється широка кампанія американських поляків перед американським конґресом за добуття від членів конґресу заяв в користь непорушности східних границь Польщі, в користь великої Польщі, чи щось подібне.

Проти цеї акції йде протиакція з російського боку. Виявом її є між іншим іменування Олександра Корнійчука, що недавно виступив зо статею проти польських претенсій у московськім журналі „Радянська Україна", заступником совєтського комісаря заграничних справ. Мимоходом це іменування є певно підготованням до майбутньої мирової конференції; як поляки будуть говорити за потребу задержання західно-українських земель при Польщі, проти них виступить Корнійчук і буде збивати їх докази як українець.

Що це є наміром совєтів, вказує новий відгук совєтської преси на польські домагання щодо східних границь. Проти недавної заяви поляків у Лондоні про польськість Львова висунено ще одного українця, котрий без труду розбиває в „Правді" безглуздий польський арґумент про історичну польськість Львова. Хто цей Іваненко, ближче тут невідомо. На всякий випадок він стоїть за задержання при совєтах тих усіх земель, які совєти заняли підчас Сталіновсько-Гітлерівського замирення.

Говорять у цей спосіб за те, куди мають належати західно-українські землі, всі, що на них підносять претенсії. Не говорить тільки самий український народ, котрий будьщобудь найбільше в цій справі заінтересований. Не говорить ні він самий, і не говорить його іменем ніхто, кого хочби в певній мірі можна признати невикривленим речником його почувань і волі.

Дайте Урядови Засоби

„Арсенал демократії", себто наша держава, відзивається цього місяця до нас через державну скарбницю, щоби ми допомогли їй далі доповнювати „арсенал" тою зброєю, що її треба нам самим і Аліянтам, щоби перемогти ворогів.

Ми є у війні, з якої нема вороття. Тому є для нас тільки один вихід: **Перемогти.** І то якнайскорше і найсильніше, щоби здійснилося чимскорше те, що ухвалено в Касаблянці, себто, що можемо закінчити війну тільки тоді, коли вороги цілковито й безуслівно здадуться.

У тому місяці державна скарбниця мусить дістати **13 біліонів долярів.** Це є великанська сума. Це така велика позичка, про яку давніше нікому в Америці навіть не снилось. Але нам колись не снилось і багато інших річей. Нам не снилось і те варварство, в якому світ тепер опинився до такої міри, що вже говоримо про цілковитий упадок християнської цивілізації. І саме тому ми взялись ось ту цивілізацію ратувати. Взялись нищити погубні варварські теорії й ту грубу силу, що давить сотні міліонів народів. А тому, що та боротьба прибрала саме такі великі розміри і захопила аж стільки соток міліонів людей, що вже приходиться говорити і тут про біліони, треба і багато біліонів у долярах, щоби ось таку війну вести і закінчити її нашою перемогою.

Як сказано, виходу іншого нема, а треба напружуватись на военному і домашньому фронті й давати з себе все, що можливе, щоби перемогти. Бо що буде з того доляра, що його заховаємо, як би ми війну програли? Що остане з наших ощадностей, колиб дібрався до них ворог? Що булоб з нашим способом життя, колиб він був диктований ворогами? Що булоб з нашими демократичними свободами, якщоб ми опинились у руках прихильників тоталітаризмів і диктатур?

Отже наше положення дуже просте: ради нашого власного добра, нам треба продукувати і воювати, а попри те давати державі засоби на ведення війни. І то не тільки шляхом плачення податків, але теж і при помочі закупна Военних Бондів. Памятаймо, що в квітні ми мусимо не тільки купувати военні бонди, яд купуємо кожного місяця, але мусимо ще **додатково** те купно збільшити, а то й подвоїти. Наш уряд відноситься до нас у повному довірю, що ми всі ті справи добре розуміємо як свідомі й патріотичні громадяни, та що виконаємо свій горожанський обовязок добровільно, щедро й радо.

Пригадуючи це американсько-українському громадянству, хочемо додати, що ми маємо повну надію, що воно сповнить ось той горожанський обовязок чесно й сумлінно. Ми маємо так поступити! І ми мусимо так поступити! Якщо бажаємо в першу чергу добра сами собі й своїм власним дітям, а в дальшому — теж і цілому світови.

Проф. Микола Чубатий.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД, ЙОГО СУСІДИ ТА СВІТ ДЕМОКРАТІЇ

I.

Потреба ставити справу ясно.

Живемо в Америці, не тільки в країні свободи слова, але що більше в країні, що у своїм національнім заложенні поставила собі боротися за свободу для усіх народів світа. В імя такого ідеольоґічного заложення Америка пішла до війни та поносить нечувані жертви на те, щоби світ став кращий, справедливіший, свобідніший ніж досі. Що саме Америка й тепер бореться за ці речі, що продовжує традицію своїх свободолюбних предків, бачимо з цього, що як у попередній війні президент Вилсон, так тепер і президент Френклин Д. Рузвелт зясував военні ціли. І то в двох документах: в Атлянтійськім Чартері та у проклямуваню боротьби за Чотири Свободи людини у майбутньому повоенному світі.

Не закриваємо очей й на це, що взнеслі ідеали виложені у Атлянтійськім Чартері, ріжні імперіялісти грубшої та меншої ваги вже нині стараються накручувати як швець скіру, але ніхто досі не чув ані одного слова, щоб американський президент інакше його розумів, ніж як це ясно виходить із льоґічного значіння його слів. Американський президент, не зважаючи на ріжні баламутні інтерпретації, ким би то не було, підкреслює заєдно та все, що Америка береться за свободу усіх народів світа. А коли за свободу усіх народів світа, то теж за свободу українського народу. А якщо нині ясно не згадується українського народу, то це не рація, що й український нарід не мав би користати із благодатей свобідного кращого світа. Бо так само як не згадується про українців, не згадується теж й про десятки інших народів. Біда не в тім, що про українців не згадують, а в тім, що ті інші народи про себе згадують та реклямують своє право, користати із свобід кращого вільного повоенного світа, а українці мовчать. Український нарід на рідних землях мовчить, бо попередний та теперішний окупант замкнули українському народови уста на десять колодок, а українські земляки за морем, дарма, що свобода американського горожанства дає їм повну свободу говороти, мовчать мабуть зі старої звички пізного Івана.

Це теж треба собі ясно сказати та не присипляти свого сумління поки час, поки пора! Бо обовязком української преси є не тільки говорити громаді приємні річи, але теж менше приємні, будити громадянство з просоння, виховувати її громадське сумління. Коли президент Америки так часто й так врочисто запевняє, що Америка бореться за свободу всіх народів, то є обовязком українського роду, саме як американців, подумати, щоби та засада не була переочувана й у відношенні до народу їх батьків. Оці статті ставлять собі одну скромну ціль: помогти американським українцям пізнати, що думає нині український нарід про своє положення та про своє відношення до сусідів. Цей образ опертий не тільки на фактах недавного минулого на українських землях аж до теперішної війни, але теж на вислідах минулого, зясованого українською історичною наукою. Це слова досвіду, набутого не тільки теперішністю, але й минувшиною.

Що лучить та що розєднує український нарід з його сусідами?

Коли нині так часто чуємо крилаті фрази про спільність інтересів словян, фрази які літають по Америці, але здебільша мають свою висильну стацію в Москві, коли нерідко мова навіть про всеславянську федерацію, то це все фрази для ошукування людей, що на тих справах не визнаються. Немає спільности інтересів поміж рабом та паном, поміж пануючим та підбитим народом. Фактом є, що у словянському світі є підбиті словяни, але є теж пануючі словяни.

Всякі інші звязки без значіння, бо новочасна наука стверджує, що властиво немає словянської раси, як немає й інших рас. Наука про расу видумана німцями, щоби панувати над народами Европи; вона теж тепер вачинає бути культивувана в Москві для примани словянських народів, одначе це все науково неузасаднені думки. Европа так кровно помішана, що в ній немає і одної раси сяко тако чистої. На приклад зі східних словян — українці та москалі походять від інших предків, як готові народи в нинішнім стані одні та другі вийшли зі змішання з іншими племенами, що прибували на їх території, що витворило так діяметрально противні духовости тих двох народів.

Словян не лучить ніщо більше як тільки довговікове сусідство та подібність мови; відомо, що сусіди не все найкращі приятелі. Поза тим словяни це збірка ріжних цивілізацій та ріжних духових та громадських уподобань. Що такі речи, як сусідство, в житті народів небагато значать, найкраще видно на німцях та анґлійцях. Одні та другі належать до ґерманської племінної та мовної ґрупи, одначе духовість обидвох народів така ріжна, що не має між ними взаїмного зрозуміння від довгого часу. В одній із попередних статтей я навів навіть голоси російських інтелектуалів, які підкреслюють великанські духові ріжниці москаля та українця, дарма, що москалі виховувалися довго на українській київській цивілізації та довго живуть біля себе. Це факти, які годі заперечити. При порядкуванні світа з тими фактами треба рахуватися, якщо світ має бути замирений принайменше на нових сто літ.

Чого шукають москалі в Україні?

В одній із попередних статей було підкреслено, що між москалем та українцем великанська духова ріжниця. Українець все прямував до свободи та любив волю, москаль ніколи не прямував до свободи та ніколи волі не любив. Це не є ніяка обида для народу; така вже його психіка. Такої зрештою психіки є теж північні німці, еспанці та ще дехто. Колиб стала рубом проблєма, яка психіка ліпша для державного будівництва, то понад всякий сумнів така, яка є у москалів. Москаль зрікається особистої свободи за ціну створення російської потуги-імперії.

Вже від перших століть існування московської держави звертали абсолютні московські володарі свою увагу на багату Україну, використовуючи зручно з одного боку незадоволення українського народу з польського панування, з другого боку спільність релігійну та українське походження першої московської династії. Москві дуже залежало на здобуттю багатств України, все інше декорація.

Московський абсолютизм був могутним чинником у творенні московської імперії; найбільші абсолюти Іван Лютий та Петро Перший саме вони найбільше поширили московське царство. Народоправя чи якоїнебудь форми демократії у Московії ніколи не було, починаючи від Юрія Довгорукого аж по нинішний день.

Демократична република Великого Новгороду нині влучена в етноґрафічну московську територію. На ділі це була кольонія українського Киева на півночі. Влучення Великого Новгороду та Пскова до московської держави майже автоматично припинило їх світлість та зруйнувало демократію тих купецьких републик.

Замітне, що навіть по вибусі великої російської революції (1917) сили російської демократії були такі слабі, що саме вона довела за премієрства Керенського імперію поваленних царів у повний хаос, який знаний теж під назвою „керенщини", тривав тільки сім місяців. Потім знов прийшов абсолютний порядок комуністичної диктатури, що триває по нинішний день.

Зрештою у держави імперіялістичної того типу неможливий навіть демократичний лад, бо при повній свободі рядити такою державою як нинішна Росія прямо неможливо. Перед 1939 роком у нинішній Росії було тільки 51 відсотків росіян, по окупації Західної України, Білоруси, балтійських держав та Бесарабії в Росії росіяни стали меншиною; їх стало в Росії вже тільки 47 відсотків, себто на сто мешканців Росії було тільки 47 москалів та 53 немоскалів. Тож як тут говорити про демократичний лад, у якому все мусілаб вирішувати більшість свобідно відданих голосів. Словом, Росія як була досі, так і лишиться державою абсолютною та недемократичною, в противному випадку перестане істнувати як імперія, мусить розпастися. Це хиба ясне кожному.

Політика Московщини супроти України.

Річ природна, що навіть при абсолютнім режимі таки на довший час не можна вести держави проти волі більшости населення, та ще маючи у своєму складі українців нарід немов з природи свободолюбний та демократичний. З тої теж причини внутрішна політика кожної Росії все прямувала та прямувати буде до винародовлення інших народів, а в першу чергу українців. Винародовити українців, зробити з них росіян, це азбука російської політики, наміченої вже в 14. столітті, коли Україна до Московщини ще й не належала, а тільки був плян „собирати русскія земли".

Ясний плян, в який спосіб утримати імперію російську через завоювання та винародовлення українців намітив геніяльний цар Петро Перший. Цеж він перший раз московську державу назвав **Імперією та Росією,** на місце дотеперішних назв московське царство та Московія. Росія — грецька назва Руси, себто старої назви українського народу, мала й перед світом замилювати очи, що Русь, себто Україна та Московія, названа вже тепер Росією, це один й той самий нарід. Петрови Першому дуже на тім залежало, щоби те баламутство у світі стало якнайскорше загальним. Пляни Петра І. переводили всі правителі московського народу по нинішний день. Тільки в ріжних часах добирали ріжних способів, щоби винародовити українців та зробити з них один нарід і в той спосіб раз на все мати спокій з демократичною та свободолюбною Україною.

Цементом за царату мала стати в першу чергу спільна православна віра московського взору, спільна богослужебна мова, а вкінці щораз загальніше поширювання московської мови через школу, військо, церкву, та інші установи. Заборона щонебудь друкувати по українськи мала докінчити ліквідацію українства, тому назва Україна стала заказаною назвою. На місце України прийшла назва Малоросія; хоч мала, але все — Росія.

(Дальше буде).

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

68)

— Та же нашого, старого.

— Що, о. Нестора? — скрикнула пані, немов аж тепер зрозуміла, про що ходить, і, сплеснувши в долоні, сіла на міжку. — Бійся Бога, Параско, що ти кажеш? То не може бути!

— Правду кажу, прошу ясної пані! Прошу піти подивитися. Я зирнула лиш іздалека, то мало не вмерла зо страху. Такий страшний лежить, увесь у крові!

— Господи! Що за нещастя! — шептала пані й почала вся тремтіти, мов у лихорадці. — Що це може значити? Адже це страшенна річ! Адже це до віри не подібне!

Отак розмовляючи, тремтячи та зітхаючи, вона встала, вмилася і, впорядкувавши прихапцем волосся та убравшися по-буденному при помочі Параски, вона вийшла з спальні й, ледве переводячи ноги, поспішала до офіцини.

XIV

Сінешні двері тої офіцини, де було помешкання о. Нестора, були широко отворені. Крізь двері видно було людей, що стояли у присінку, це були: Гапка, садівник і Гадина. Цей останній, вибравшися косити траву під вікном о. Нестора, побачив, що не тільки сінешні двері офіцини були незамкнені, але й другі двері, що вели до покоїв о. Нестора, були наростіж отворені, а, зазирнувши до середини, побачив, яке нещастя сталося з о. Нестором, і наробив крику.

Пані Олімпія хитким, непевним кроком наблизилася до ґрупи, що стояла у дверях помешкання о. Нестора й не сміла ввійти до середини. Люди розступилися мовчки перед нею. Всі були бліді й перелякані.

— Та що тут сталося — зламаним голосом запитала пані Олімпія.

— Нещастя, — відповів садівник, — єгомость убиті! Адіть, онде лежать.

І він показав у півтемну просторінь. Від сінешніх дверей видно було все в передпокою; двері з передпокою до покою також були відчинені, а насеред покою, близь ліжка видно було непорушну, темну масу. Тільки привикнувши до сутінку, що панував у покою (вікна в покою і в передпокою були позаслонювані), можна було розпізнати стать чоловіка, що лежав горілиць, розкинений на землі, обернений головою до порога, в калюжі крови.

— Господи! — скрикнула пані, зирнувши до середини, і перехрестилася. — Відверни й заступи від такого.

Всі мовчали, а пані Олімпія чула, що всіх очи з якоюсь бездушною цікавістю, з якимись глухими підозрінням та докорами звернені були на неї. Під перехрестним огнем тих німих поґлядів вона почула себе дуже ніяково, та у глибині її душі кричало щось:

„Не дайся! Покажись сильною, спокійною! Не дайся!"

— Треба зараз післати до жандармів, — буркнув садівник. — Тут очевидна річ, що якийсь кримінал стався.

Ці слова були для пані Олімпії мов перший вистріл, що розпочинає битву, мов осторога для коня. В її очах блиснула енерґія. Неспокій пропав, вона випрямилась.

— Очевидна річ, кажете? А ви були в середині, в покою.

— Та ні, ніхто не був, — відповіла Гапка. — Страшно, а, може, і не належиться... або я знаю?

— Хоч по війта треба післати, — доповів її думку садівник. — Самим ніяк не слід приступати до вбитого.

— Та хто ще знає, може, він і не вбитий? — промовила пані.

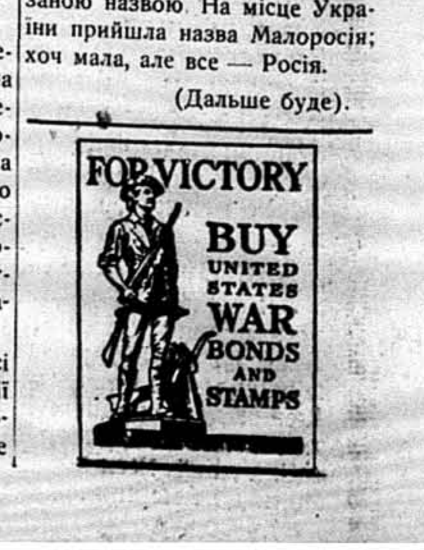
Всі видивилися на неї. Такий здогад нікому з них і в голову не прийшов від першої хвилі, коли побачили о. Нестора на підлозі, простертого у кровяній калюжі. І тепер ніхто з них не вірив цьому, та проте всі ахнули з несподіванки. Пані не давала їм часу отямитися.

— Ходіть лишень! Поглянього ближче! Адже чоловік! Хто знає, чи є пощо кликати війта й жандармів. А коли треба, то, ясна річ, покличемо.

Ці останні слова, висказані спокійно й рішуче, трохи направили неприємне враження, яке спочатку зробили слова пані Олімпії на всіх присутніх. Звільна, осторожно, ненастанно озираючися довкола, всі пішли наперед. У передпокою не добачили нічого підозреного. До покою ввійшла перша пані Олімпія, та вона, як здавалося садівникови, уникала якось дивитися на о. Нестора, тільки, обійшовши його здалека, почала пильно роздивлятися по покою.

— Тут усе в порядку, — промовила вона. — Не видно, щоб якінебудь злодії...

(Дальше буде).

Втеча Двох Юнаків з Німецької Неволі

ВАЩИНҐТОН, Д. К. (ОНА). — Німці вже майже опанували цілу Европу і зробили з неї одну велику тюрму. Підбиті німцями народи мучаться в націстичному ярмі і ждуть, щоби демократичні, вільні народи їх визволили. Розуміється, що вони також не сплять і стараються нищити свого ворога й гнобителя, але він ще надто сильний, щоби його можна з середини розсадити.

Двох норвезьких юнаків — Тор Адрінсен і Ерлінґ Йоґансен, яким вдалось втечи з німецького пекла, оповідають таке:

Як німці напали на Норвеґію і при помочі зрадників норвезького народу опанували край, то там запанували такі відносини, що ніяка шануюча себе і других людина не могла зносити їх без обурення. Націсти в першу чергу ограбили Норвеґію з всього, що їм могло придатися в підбиванні інших народів. Забрали з Норвеґії воєнне знаряддя, моторові троки, оливу, ріжного рода машинерію, мотори, дерево, сталь, поживу, одним словом — все. Крім того наложили страшну цензуру й стараються заводити в Норвеґії націстський лад. Працездатних людей забирають на примусові роботи і навіть до армії. Вже дійшло до того, що нарід не живе, а мучиться.

Норвезький нарід живе в неволі і свободолюбні одиниці й гурти втікають закордон. Дехто до Анґлії, а багато переходить границю до Швеції. Хоч правду кажучи, шведи не дуже раді тому, що норвежці приходять до них в гості, бо там є багато німецьких шпигунів, які слідять за кожним рухом і повідомляють свою владу. З ним шведи мусять числитися й уважати, що роблять. Але тому, що шведський нарід є свободолюбний, то навіть урядовці крізь пальці дивляться, як пограбовані, виголоднілі й обдерті норвежці продираються через границю, щоби спастись від передчасної смерти. Норвезька молодь палає ненавистю до окупантів і старається видістатись на волю, щоби вписатись до війська котроїбудь з Обєднаних Держав і причинитися до розгрому тоталітарних держав, які привернули в Европі середновічний лад і знущаються над міліонами підбитих людей.

Нас вісім молодих хлопців, оповідає Йогансен, також вибралось з Норвеґії закордон в тій цілі, щоби вступити до армії контроїбудь демократичної держави і пімститися на ворогах за те, що вони катують наш народ. Ми вибрались до Швеції і по кількох днях перекралися через границю до вільної країни. Ми зразу боялися, що нас поліція арештує, але ми здається не перші були і ніхто так дуже не звертав на нас уваги. Ми краще відітхнули і найнялися в одного з лісових підприємців рубати ліс. Вдаючи шведів, ми страшно калічили шведську мову і підприємець з нас весело сміявся. Він знав, що ми норвежці, але вдавав, що не знає, а що ми вміли своє діло і добре з деревами справлялися, то він навіть радий був, що має таких добрих і вправних робітників. Бо в Швеції до лісової роботи тепер ніхто не рветься.

Заробивши трохи грошей, ми вирішили йти далі, але шістьох юнаків з нашого гурту побоялось рискувати життям і вирішило остатися в Швеції. Якби не було великих перепон, то може й вони булиб йшли з нами закордон, але справа була надто скомплікована. Як я вже згадав попередно, шведи не хочуть зражувати собі німців і стараються, як вже не йти їм на руку, то бодай не робити щось такого, за що німці моглиб їх нападати. Тому саме шведи не хочуть нікому помагати видістатись закордон. Та шведський народ свободолюбний, тому є такі одиниці, а навіть малі товариства, що помагають молодим людям видістатись заграницю.

Розуміється, що ми такого щастя не мали, а щоби записатись в армію одної з Обєднаних Держав, то я і мій товариш Тор Адрінсен, мусіли вибратись пішки до Совєтського Союзу. Але щоби туди дістатись, то ми мусіли переходити через ворожу й заповнену німцями Фінляндію. Це була дуже небезпечна виправа, але проте ми рішились: Раз мати родила і раз треба вмирати. Як нас злапають, то ми пропали, а як вдасться, то ще будемо мати нагоду пімститись над гнобителями свого народу. Ми виявили свій плян одному добродушному шведському робітникови і він нам дещо поміг здійснити його. Купив нам мапу, відповідну до такої подорожі одежу і навчив нас кілька слів фінської мови, бо це був чоловік бувалий і знав, що нам може придатися.

Він нам порадив вибратись в дорогу на Святий Вечір, бо тоді всі урядовці позасідають до святої вечері і нам буде легко втечи. Ми так й зробили. На 24. грудня попращалися з рештою своїх товаришів і ночею пустились в непевну і тяжку дорогу. Старий швед розплакався і жалував, що вже не може ходити, бо він знав добре лісові дороги і був би нас трохи підвів. Але за те він подарував нам свій компас.

По кількох днях і ночах ми дістались до Фінляндії. Не знаючи добре фінської мови, ми старалися не стикатися з людьми і були приготовані, що нас кожної хвилі можуть прилапати і безцеремонно розстріляти. Бо треба знати, що в Фінляндії тепер повно німецького війська. Ми бачили як німецькі відділи переходили на шляху до Петсамо і назад. Маючи це на увазі, ми старалися йти лісами і діставатися до фінсько-совєтської границі. Через це власне ми переживали багато неприємних пригод. Одного разу ми вже були дуже голодні, але не хотіли наближатися до осель, бо боялися, щоби там німців не застати. Цего насіння всюди повно і його треба обминати. Десь біля першої години в ночі ми натрапили на фармера. Підкравшись на обійстя, ми старалися дістати трохи якої поживи, але без світла тяжко було це зробити. Добре, що хоть псів не було, бо по якімсь часі ми таки вспіли його обікрасти, забравши з комори хліб і сало, яке нам дуже придалося, бо, правду сказавши, ми вже два дні нічого не їли і були такі стомлені, що дальше годі було йти.

Підівши, ми знов пустилися в дорогу, але натрапили на невеличку, дуже однак прудку ріку. Це попсуло всі наші пляни і ми мусіли чекати аж доки не розвидниться. Рано, збивши до купи кілька дерев, ми пустилися плисти рікою і дивилися за відповідним місцем, де булоб можна висісти на другий бік. Це була досить тяжка справа, бо річка краями замерзла і нам забрало цілий десь часу нім передісталися на другий бік. Обмочені й втомлені, ми розпалили вогонь і хотіли троха відпочати. Я почав сушити змочену одіж, а товариш відійшов назбирати більше сухого дерева. Нараз чую крик. Я піднявся і думаю, що певно десь німецька патруля злапала товариша, але оглядаюсь, а за ним здоровезний медвідь женеться. Вже мало не роздер його, але товариш вспів дістатись до вогню і зі страху впав, як не живий.

Медвідь правдоподібно був дуже голодний і не відступався від вогню. Часом дуже скавулів й облизувався, але до вогню не підступав. Ми вже почали побоюватись, бо вогонь вигасав, а сухого дерева ніде близько не було. Як котрий з нас піднявся підкинути вогонь, то медвідь також ставав на задні ноги і давав до зрозуміння, що то не з Грицем справа. Медвідь не спускав з нас очей, а ми радилися, що властиво робити. Ми мали коло себе дві гострі сокири і вирішили, що вогонь вигасне і медвідь буде нас атакувати, то ми будем старатися його вбити. Як вогонь почав дотлівати, ми взяли до рук сокири і чекали, що то буде. Але товариш каже: ану даймо йому хліба, може біда відчепиться. Він кинув медведеви бохонець вкраденого вчера хліба і він пішов. Ми думали, що він десь засів і дивиться, чи ми вже від вугликів відійшли, але медвідь більше не вертав.

Ми пустилися в дорогу і ще не раз обзиралися, чи не біжить медвідь, але він мабуть зрозумів, що ми люди добрі, бо з ним краденим хлібом поділилися і дав нам спокій. Десь по півночі ми натрапили на деревляну хату в лісі, але в ній не було нікого. Розбивши колодку, ми увійшли до середини і рішили там переночувати. На землі була маленька купка сухих дров і я взявся розпалювати вогонь, але мій товариш злапав мене за руки й каже: підожди, бо мені це виглядає підозріло. Він витягнув з пічки дрова і найшов там дві ручні ґранати. Це був знак, що ми находимось біля совєтської границі і недалеко має бути боєва лінія.

Ми боялися заночувати в опущеній хаті і пішли далі в дорогу. Йшли ще цілих два дні, а потім знов натрапили на річку. Вона була замерзла, але лід був тонкий, щоби по нім було можна перейти на другий бік. Ми поломали лід і почали ловити рибу, але щастя не мали ніякого. Як чоловік не голоден, то й риба ловиться, а як вам шлунок докучає, то й риба від вас сторонить. Ми пустилися йти в долину ріки з надією, що може вдасться її перейти, але по якімсь часі дивимося і очам своїм не віримо. Перед нами напис, що тут починається границя Совєтів. Ми дуже бігли, щоби часом де фінська погранична сторожа не підглянула, що ми перейшли границю. Упевнившись, що ми вже свобідні, посідали і з радости почали співати, а потому й розплакались.

Десь коло дві години пізніще, ми натрапили на червоноармейців. Вони нас скорше побачили і почали кричати, щоби ми піднесли вгору руки. Червоноармейці взяли нас за німецьких парашутистів, які мали там бути і довго взяло, нім ми їх переконали, що ми є норвежці, та що ми не для того опинилися на совєтській території, щоби шкодити Совєтам. Норвезький переводчик нам потому оповідав, що червоноармейці не хотіли вірити, щоби то була правда, що ми такий шмат небезпечної дороги зробили на те, щоби записатись до аліянтської армії.

Приїхавши до Анґлії, ми віднайшли норвезьке правительство і воно порадило нам вступити до військової авіяційної школи. Думаємо, що за кілька місяців вже будемо літати понад німецькі укріплення в Норвеґії і розбивати націстських катів. Ми мусимо їх знищити і наш нарід знов заживе спокійним життям.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ФИЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

З орґанізаційної кампанії У. Н. Союзу.

За минулих пару тижнів орґанізаційна кампанія була ґейби притихла. Дехто думав, що вона вже покінчилась. Та вона тільки не була проголошена в часописі. Секретарі разом з іншими відділовими урядниками, старались аплікантів перепровадити через лікарські оглядини, що під теперішню пору не легко приходить. З тими відділами, що мали досить поважне число нових аплікантів, вже майже покінчено. Ще лишається один відділ 339, котрий ще має кілька членів, що не перейшли лікарської екзамінації.

Минулого тижня побільшили своє членство ось ті відділи: 268 і 105, а 83 став уже на першім місци. Не знати, що скажуть на це урядники від. 339, а головно п. Сорока, касієр цього відділу. Мені здається, що від. 83 не буде міг довго встоятись на тій висоті. Поживем, побачим. Від. 268 став другим з ряду. Цей відділ постійно зростає завдяки його урядникам, а головно п. Михалюкови, касієрови відділу. Дуже можливе, що як вони далі поведуть ось таку працю, то з кінцем кампанії станують першими, а членство їх подвоїться. На цей тиждень намічена праця в ось тих відділах: 45, 268, 239, 105 і 324. Пригадую панам урядникам, що до їхньої ухвали з минулого листопада бракує ще пару десяток членів, щоби була вповні виконана. Ми вже головне зробили, бо вже давно перейшли те, що видавалось декому страшним. Але при спільній праці нема нічого неможливого. Вірю, що вже в короткім часі закінчимо кампанію з повним успіхом, а я виїду звідси з тим переконанням, що филядельфійські відділи не ухвалюють нічого на вітер, але ухвалу свою вдійсности виконують.

О. Маланчук,
орґанізатор У. Н. С.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Концерт в память Т. Шевченка.

В неділю, 28. березня б. р. відбувся традиційний концерт у память Тараса Шевченка з „традиційною", (коли іде про загал) байдужністю великого числа нюйорського громадянства, включно з тими, що зачисляють себе до „провідних" і тих, що звикли давати іншим „лекції патріотизму", коли іде про їхній інтерес, чи інтерес їхнього гуртка. Та, як бувало, то й тим разом знайшлася частина таких, що відчувають, що на такому святі, як в память Шевченка треба бути з пошани до ґенія України навіть і тоді, коли нема даремного вступу і коли треба ще й якy десятку дати, щоби тим виявити наші почування супроти такої гуманітарної установи, якою є Американський Червоний Хрест. І теж тоді, як програма не виказує ніякої „сензації", чи великих артистів, яких з ріжних причин годі дістати, бо не можна робити видатків, коли мається заощадити якнайбільше для А. Ч. Хреста. Та як у таких обставинах знайдуться люди, що таки заплатять вступ і ще зложать за вечір добровільними датками $600 і тим вратують честь громади, то добре що й так є. А саме так і було на цьогорічнім Шевченківськім Святі в Ню Йорку, що його влаштовано Обєднаним Комітетом Українських Організацій м. Ню Йорку. Моральний успіх буде ще більшим, коли зважиться, що представниця А. Ч. Хреста була вдоволена, що збірка Комітету дійшла до $2,500. У цій сумі, попри $600 зібраних на галі, проголошено ще такі збірки і жертви: Радіо-програма п. П. Задорецького $550, Укр. кат. церква св. Юра $130, Укр. прав. церква св. Володимира $120, Тов. Дністер, від. 361 У. Н. С. $180, Відділ 204 У. Н. Союзу $100, Укр. Сам. Золотий Хрест $100, Тов. св. Володимира, від. 130 У. Н. С. $80, Тов. Зоря, від. 69 У. Н. С. $45, Відділ 1. Провидіння $30. Бизнесменів та інших жертводавців, між якими були і такі, що зложили більші жертви, оголоситься окремо.

Воно може декому виглядати дивним, що допис про концерт в память Шевченка зачинаємо від грошевої збірки. Та представник Комітету, п. Дмитро Галичин, підкреслив у своїм слові, представляючи представницю А. Ч. Хреста — паню В. Рузвелт Томпсон, що ми злучили благородну постать Тараса Шевченка з благородними цілями Червоного Хреста тому, бо як Шевченко жив і працював не тільки для України і українського народу, але працював і боровся за поліпшення долі всього людства, так і Червоний Хрест працює для усіх і несе усім поміч. А як працює, про це говорила ширше представниця А. Ч. Хреста, зазначуючи на самім початку, що А. Ч. Хрест знає, скільки українці дали жертв у минулому році, тому приходить до добрих знакомих, що щиро цю інституцію підпирають. Потім подала кілька вимків з листів вояків, що дякують у дуже зворушаючий спосіб за кров, що вратувала їх життя, чи за іншу помічну руку, яку дає воякам А. Ч. Хрест. Представниця сказала, що має хорого мужа в хаті, а тому мусить зараз відійти, але потім змінила свою думку, поглянувши на той ріжнобарвний цвіт, що появився на сцені, себто Хор церкви св. Юра, під управою п. Т. Онуфрика, якого спів так припав їй до вподоби. Хор цей (мішаний) відспівав на самім початку американський гимн, а зараз по нім „Заповіт" Тараса Шевченка (музика Стеценка) з повагою і силою, що внесло святочний настрій. У своїх двох інших виступах відспівав хор з творів Шевченка „Бють пороги" (Давидовського), „Ой у саду" (Гайворонського) та „Ой три шляхи" (Топольницьки-Людкевич). Як теж „Весняний день" Недільського). Дівочий Хор церкви св. Юра відспівав дуже мило під тим самим дириґентом „Було Літо" (Леонтовича), „Садок вишневий коло хати" (Гайворонського), та „Ой стрічечка до стрічечки" (Лисенко-Гайворонський). Хорови та дириґентови належиться справжнє признання за цей культурний виступ. Сольоспіви молодої співачки, панни Марії Полиняк, під акомпаніямент пані Френсис Стов, ствердили щераз, що в неї дуже милий голос, та що вона талановита співачка. Коби ще тільки могла співати українські пісні з такою певністю і вправою як співає інші... Відспівала Лисенка „Ой одна я одна" і „На городі коло броду", та у першім виконанню нову композицію М. Гайворонського „Сонце заходить", таку милу і рідну, як і всі твори цього композитора. Друга солістка, панна Люба Ковальська, при супроводі панни Анни Малетич, теж добре відома з попередних виступів теж причинилась до збагачення програми гарним відданням ось таких пісень: „Як би мені намисто" (Лисенко), „Карі очі" (Бонківський) і „Пісня Галі" з Назара Стодолі (муз. Олеся Чишки). Обидві солістки зістали нагороджені щедрими оплесками.

Деклямація „До живих і мертвих... „Шевченка, що її віддав п. Ю. Ґабода, має на своє виправдання, що не було багато часу добре опанувати поему, але виявила, що в деклятора є талант. В англійській промові ред. Шумейко згадав за численні переклади творів Шевченка на чужі мови та вказував, що те, що так сильно тягне до Шевченка, це не тільки поезії, але його мучениче життя і його боротьба за вселюдські ідеали. Потім говорив, що ми зробили в останнім році, а що повинні зробити в наступнім для оборони українського народу, якщо хочемо іти слідами Шевченка.

По українськи промовляв д-р Л. Мишуга, кладучи головну увагу на те, що саме американці українського роду повинні відчути краще від усіх інших послання Шевченка, взиваюче і тих, що не вродились і не живуть в Україні, подбати за визволення України в такий спосіб, щоб і Україна могла мати в себе „новий і праведний закон" Вашингтона. А цього бажав Україні її геній Тарас Шевченко.

При кінці голова Комітету, С. Ковальчук, візвав громадян до дальших жертв на А. Ч. Хрест, а зокрема до давання крови.

Свято закінчено відспіванням „Ще не вмерла Україна".

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

$4,000 з Союзового Відділу на Воєнні Бонди.

Братство св. Івана Хрестителя, від. 270 У. Н. Союзу в Джерзі Сити, ухвалило з огляду на нову кампанію уряду в справі закупна Воєнних Бондів закупити з каси товариства ось тих бондів на суму $2,000, а що попередно куплено тих самих бондів на $2,000, то разом товариство закупило досі американських Воєнних Бондів на суму $4,000. На останнім мітінґу з 15. березня призначено теж $10 на А. Ч. Хрест.

М. Пігура.

ҐЕНЕРАЛ ПЕТРИК ГЕРЛІ, що зрікся становища американського посла в Новій Зеляндії, аби стати „мандрівним амбасадором" для президента Рузвелта на Середньому Сході.

ПОВІДОМЛЕННЯ ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Отсим повідомляємо всіх наших передплатників, що з огляду на підвишку цін на папір та інші друкарські матеріяли, Адміністрація „Свободи" змушена від 1. квітня цього року підвищити ціну на передплату:

В Злучених Державах:

На рік	$7.00
На пів року	$3.75
На три місяці	$2.00

В Джерзі Сиrі і поза границями Злучених Держав:

На рік	$10.00
На пів року	$ 5.25
На три місяці	$2.75

Адм. „Свободи".

"САРҐАСО"

(Опис з фільми зладила для радія **Ю. М. Шустакевич**).

Шановні слухачі:

Сьогодня почуєте щось нового. **Таке**, чого не передавано **на нашій** програмі. Тож слухайте, може буде для вас цікаве.

Життя людське є справді дуже цікаве і займаюче, як хто глядить на його з увагою і заінтересуванням. Значиться, що в життю треба шукати все чогось, що вас займалоб і давалоб вам нагоду чогось учитись, про щось довідатись.

Часто можна почути, як людина нарікає на свою працю або на своє заняття. Мовляв: яж мушу рано вставати, товчися стріткарами, по ночах не досипляти і т. д., і т. д. Безліч таких і подібних нарікань та жалувань можемо скрізь почути. Та пригляньмось до життя іншої людини, а іменно до морських нурців.

Морські нурці це люди, що пливуть, а радше спускаються у глибину моря і там шукають щастя.

Хтонебудь з вас подумає: Де, у глибині моря шукати щастя? — Так, шановні слухачі, і у глибинах цього страшного моря люди шукають щастя.

В області медицини є ростина, якої конечно потрібно для вироблювання ліків. Ця ростина зветься "Sargasso", і росте тільки на дні моря. На суші ця ростина не буде рости, а тільки на дні моря.

Хтож хоче поглублятись аж на дно морське за цею ростиною? Може ви, або я? —

А ось є люди, що виконують таку ризикуючу працю.

Щоби виправити добре поле під ростину сарґасо на дні моря, треба 8 до 9 літ важкої праці. Треба виполоти усі інші непотрібні кущі і буряни, щоби зробити чисте місце для сарґасо. Одно добре, що раз його засіявши, ця ростина має в собі таку прикмету, що не допускає до себе інших бурянів. Тому, фармері-нурці, виправивши собі раз таке поле на дні моря на сарґасо, мають добрий дохід в сезоні, коли ця ростина дозріває. Тоді один нурець потрафить зібрати цеї ростини на суму від 80 до 300 долярів денно. Чи не гарний це прибуток? Так, та тим нурцям вповні належиться ця заплата за ці страшні трудниці, які вони переходять.

Хорий не має поняття, що краплинка цього ліку, яку він споживає, набута з великими трудностями аж з дна моря. А на дні морському? Ах, якеж там життя! — оповідають нурці. Думаєте, що таке, як ми маємо на суші? Що там теж їдуть авта, стріткари? Ні. Та нурці сміються з нас, що ходимо по землі, на суші.

Загляньте у глибину моря, кажуть вони, ось там цікаве життя! Занурившись у море нурець вбирає відповідне непромакаюче одіння, получене з віддиховим апаратом. Досвідчений нурець повчає молодого: Коли стрінеш на дні моря величезну, чорну рибу — октопуса, не рушся! Стій як скала!

Він торкне тебе, щоб заспокоїти свою цікавість і відпливе.

Октопус, це величезна чорна риба з лискучими очима у формі менше-більше округлій. На голові має прирослих вісім довгих гнучких ніг. Кожна нога закінчена соскою, наче трубкою, якою на випадок нападу октопус всисається у свою жертву, шматує і рве її на куски.

І ось одного разу цей молодий нурець стрінув на дні моря у глибокій ямі двох октопусів. Станув як вритий! Більший з них — самець — блиснув очима; простягнув свої довгі ноги і почав торкати нурця. Заспокоївши однак свою цікавість втягнув свої десятьстопові ноги назад до себе.

Нурець не міг довше видержати страху і дав знак, щоб його тягнули на верх, та в цій самій хвилині і октопус кинувся на нурця. В запалі борби, своїми довгими ногами обвив нурця. Колиб ця потвора вспіла захопити нурця на самому дні, булаб його розшматувала, маючи силу запертись своїми сосками за морське дно. Захопило його одначе вже понад дном, коли нурця тягнули наверх, а замотавши свої ноги на нурця, не могла так скоро їх розмотати, але й жалко їй було випустити свою жертву.

За цей час прибережна сторожа витягла нурця наверха і треба було ці страшні обійми октопуса розтинати ножами та розрубувати сокирами, щоби звільнити з них нещасного нурця, пораненого та пошматованого.

Таких і подібних пригод можна слухати день і ніч від досвідчених нурців. А скільки тратять життя в боротьбі з ріжними морськими потворами!

—Хочу ще додати, що октопуси, це дуже плодовита потвора.

Самиця - октопус зносить яких 40,000 яєчок і носить їх у своїм лоні 50 днів. В часі того сидить у ямі на дні моря весь час, а самець її доглядає.

Коли яєчка дозрівають, перетворюються в маленькі октопусенята, які є небільші від звичайного зерна фасолі.

Ці маленькі пливуть зразу хмарами на поверхню води під проміння сонця. Та — ба! По дорозі зїдають їх купами інші риби, а на поверхні води птахи. І так з цієї зграї остає може 5 або 10 октопусенят, які на протязі кількох місяців виростають на морських потвор-розбишак, які є причиною не одної смертельної драми на дні моря.

ПОВНА ПРОБА. Американські війська підчас маневрів на Форті Сторі, в Верджінії, під „обстрілом" з літака. Направо вгорі лікарський відділ глядає за „раненими".

НА ЩО РАХУЮТЬ ПОЛЯКИ В АНҐЛІЇ?

ОНА подає з Лондону, що польські урядові кола дуже невдоволені з того, що коли говориться про порядкування світом, то згадується тільки Велику Британію, Злучені Держави, Совєтський Союз і Китай. Вони того переконання, що през. Рузвелт є великим приятелем Польщі. А тому, як до Анґлії вернеться перебуваючий в Злучених Державах Антоні Іден, британський міністер справ закордонних, то він, як думають польські лідери, верне по розмові з през. Рузвелтом з тим, що Польща повинна мати в світових справах такий самий голос як згадані „чотири великани".

ВОЯКИ РІЖНИХ НАЦІЙ В АМЕРИКАНСЬКІЙ АРМІЇ

Ґодні Асґейрсон, родом з Ісляндії, є тепер в Армії Злучених Держав. Велике бажання помститися за терпіння, які перенесли від націстів його рідні в Норвеґії, привело його до Злучених Держав, бо його країна не утримує сталої армії. Він казав, що побачивши маси норвезьких втікачів в Ісляндії, він зрозумів, що значить націстична брутальність.

„Всі ми були охоплені жахом і швидко зростаючою злобою", казав він старшині у Военному Розпредільчому Центрі в Ню Комберленд, Пенсилвенія. „Багато з наших негайно рушили до Америки, знаючи, що ми можемо спинити хвилю націстичного звірства тільки в збройних частинах Обєднаних Держав".

Таким чином, Ґодні Асґейрсон залишив рибальство, яким займався разом з батьком та приїхав до Америки аби пристати до боротьби за свободу.

Цей молодий чоловік з Ісляндії є типічним серед тисяч мужчин, ріжних рас, націй, які денно переходять через Военні Розпредільні Центри. Коли такий центр в Ню Комберленд переглянув свої записи за минулий місяць, то знайшов багато доказів того, що американська сила поляґає в расовій ріжноманітности.

А ось Франк Страсфелд, молодий, 22 літ, роджений в Польщі. З його родини завше виходили люди спокійні і релігійні, ніколи не було вояка. В 1935 році Франк був студентом в Німеччині. Він бачив як націсти обходились з меншинами, був свідком переслідувань жидів.

Місцева поборова комісія призначила Страсфелда до кляси 4-Д тому, що він був рабіном. Але він просив змінити його клясифікацію і перенести до кляси 1-А. Він не хотів бути військовим духовником, бо вважав себе замолодим, аби бути духовником старших від себе.

Був і Лов Динґ, китаєць. Народжений в Конґмун, біля Кантону, в Хіні, де й по нині живе його мати. Кантон є занятий японцями. Лов не мусів іти до армії. Він двічі не перейшов медичного огляду. Але він віддався дуже поважній операції, на свій кошт аби направити фізичні перешкоди та щоб його прийняли до кляси 1-А. Він казав, що хоче брати повну участь у боротьбі за свободу. Прання білизни в той час, як треба битися з японцями, йому здавалось маловажним.

Стенлі Лесій, 18 літ, був посланий батьками з Лондону до родичів у Филаделфію два з половиною років тому назад, щоб уникнути летунських нападів. Але як тільки дійшов до відповідного віку, записався добровольцем на летунського навіґатора. Памятаючи бомбардовання німцями Лондону, Стенлі має велике бажання — керувати американським бомбовиком над Берліном.

На одній військовій летунській площі в Тексас поміж тими, що вчаться, як бити „вісь", є сини пятнадцяти Обєднаних Держав. Вони прийшли з Канади, з Голяндської Суматри, з Польщі, Югославії, Чехословаччини, з Мексико та Росії. Зібрані разом в одній армії, вони складають силу Америки, яка сама по собі є Союзом Народів. — (Б. В. Інформацій).

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МЕНВІЛ, Р. АЙ. — Місячні збори Тов. ім. М. Драгоманова, від. 181., відбудуться в суботу, 3. квітня, в годині 5. пополудні, в У. Н. Домі на Комплай Гил. Обовязком всіх членів є прийти на означений час. — Ю. Ясінчук, предс.; П. Тиняк, кас.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 241, повідомляє всіх своїх членів, що квартальні збори відбудуться в суботу, 3. квітня, в годині 7. вечір, під ч. 73 Геріс Еве. Обовязком кожного члена є прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. — Стефан Бардачевський, секр.

БРИДЖПОРТ, КОНН. — Тов. Українська Січ, від. 59, повідомляє всіх своїх членів і членниць, що місячні збори відбудуться в неділю, 4. квітня, в гали церковній, 34 Біч ул., в годині 2:30 пополудні точно. Взиваємо всіх членів, щоб прийшли всі на час і заплатили свої вкладки. Маємо важні справи до вирішення. — М. Галькевич, секр.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

У посмертній згадці, поміщеній у ч. 132. „Свободи" з 1942 р., про бл. п. Марію Гарасимишин, поданою Миколою Сукар, подано помилково, що вона була з роду Муравська, а мало бути Мудровська, що отсим справляємо.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 26. березня 1943 р. померла в 36. році життя

МАРІЯ КОЦАН,

членкиня від. 369 У. Н. Союзу в Палмертон, Па.

Покійна походила із села Розворяння, повіт Перемишляни, Галичина. До У. Н. Союзу вступила в 1937 році. Полишила в смутку мужа і двоє дітей, дочку Анну і сина Василя, що належать до У. Н. Союзу, батька, 3 сестри, брата і шваґрів. Похорон відбувся 30. березня з дому жалоби, 550 Lehigh Ave., до церкви св. Володимира Великого. — В. Її П.!

М. Куба, секр.

Дня 20. березня 1943 р. померла

МАРІЯ МИКИТИН,

довголітня членкиня Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42 У. Н. Союзу в Пасейк, Н. Дж.

Покійна походила із села Томашівці, повіт Калуш, Галичина. Полишила в смутку мужа Василя і 3 дітей подружених: сина Мирослава та 2 дочки Ольгу і Анну.

Похорон відбувся 23. березня з дому жалоби, 78 Jackson St., Passaic, N. J., до української греко-катол. церкви на Вен Бюрен ул. Поховано її на Петерсонськім цвинтарі. — В. Її П.!

Михайло Припхан, секр.

ТАРЗАН, ч. 742. Бабуня з Тексасу.

Як Джеґер уже збирався схопити за револьвер, на нього кинулася якась постать і звалила його на землю.

У божевільній боротьбі за револьвер, жіночі пальці схопили дорогу зброю ...пальці Ґрені Акерс.

Тексаська бабуня стрілила, але її ціль уже втікала з криком у темноту.

„Щось злого сталося", сказав Скреґ до своїх рейдерів. „Спішімся туди й зараз починаймо стрілянину".